

הדר פרק ששי עירובין

סוה

עין משפט נר מצוה

בא ב מיי פ"ד מהל' אבות הל' י' ויפ"א מהלכות מיוחדות לין י' ופרק טו מהל' מביה הלכה י' סנה עשין פב טו"ש"ע אה"ע סימן מד ספק ג וטו"ש"ע ח"מ סימן רלה ספק כב וטו"ש"ע י"ד ס"א פ"ח ח' י"ד ס"א פ"ח ח' כו ג מיי פ"ג מהלכות ח"מ הלכה י' טו"ש"ע א"מ ס' רלה ספק א וטו"ש"ע י"ד סימן רמו ספק כג: כה ד טו"ש"ע א"מ ס' רלה ספק ג: ה מיי פ"ד מהל' מפילה הלכה טו: כה ו מיי ס"ה הל' טו טו"ש"ע א"מ ס' ט"ה ספק ג:

תורה אור השלם

- לכן שמענו נא זאת ענין ושבת ואל מקין: ועיניו נא כא
- האזהרה אפיקי מגנים קגור חותם קצ: איוב מא ז
- אחי בגדו כמו קחל פאפיק חתלים יעבדה: איוב ו טו
- והוא אפיקי מים והגלו מוסדות תבל מגערתך: משמשת רוח אפיקי: חתלים יח טו
- ואקבצם אל הקהר הקא אל אהוא ונתנה שם ימים שלשה ואביהו בעם ובבניהם ומגני לוי לא קצאתי שם: עזרא טו טו
- והוא י' את ריח הניחוח ואומר י' אל לבו לא אסף לקחל עזר את האקבץ בעבור האדם כי יצר לב האדם רע מנעריו ולא אסף עוד להבות את כל חי באשור שתי: בראשית כא כה
- הנה שרך לאובד לוי לקרן נפש: משל לא ו ועבדתם את י' אלהים וברך את לחמך ואת מימך והסרת מוקלה מקרבך: שמות כג כה

מוסף רש"י

צילתא. דעת גלגלה ומושבת שמיט טרוד כגלס מחשבה (מגילה כח). ולשלם שכר לרשעים שמעלן בו עשילס הוא ומקלן בו עשילס מעלש שעשילס צעילס הוא (מסדרין ע).

רבינו חננאל (המשך)

אילו היו הכינים נושכים אותו לא הניא יכול למיטרס, ולפיכך עשהה לו אמו למר בר רבא שבעה חלוקים להחליקן בכלל יום חלוק מפני הכינים. כל הגורס ביום שמעתייהו מיוחדר כ"י וידא. ר' אחא הוה ישן ביום והיה יעורר בלילה ונריס. א"ר אלעזר הבא בדרך אל יתפלל שלשה ימים, שנאמר ואקבצם אל הנהר הבא אל אחוה ומתפלל שמואל לא הוה מצלי בביתא דאית בה שיכרא. א"ר חנינא כל המפתחה בינו יש בו מדעת קונו, שנאמר וירח ה' את רוח הניחוה. אמר בר כל שרעו מושבת עליו בינו יש בו מדעת קבועים וקבועים, מאי טעמא יין עולה י' נכנס יין יצא סוד. לא נברא היין אלא לנחם בו אבלות, ולשלם שכר לרשעים. שנאמר הנו שרך לאובד ויין למיר נפש. ופליגא דר' חנינא בר פפא, דאמר כל בית שאין יין נשפך בתוכו כמים אינו בכלל ברכה, שנאמר וברך את לחמך ואת מימך, מה לחם הניקח בכסף מעשר אף הני מים דניקחין בכסף מעשר, ומאי ניהו יין וקרי לחן מים

מסר שינתייה לשמיעיה. פ"י צקונט' לרבי חנינא דלמר איעבורי צעני לית ליה דרצ ששת ואסור להפלל עד שיעור מאליו ואומר ר"י דאפי' עובר זמן תפלה לא יתפלל דשכור או שמוי חשבינן ליה עד שיעור מאליו ומיהו צענין דאמר ו"ל אמר ר' חנינא פ"י

המפיק מנגן בשעת גאווה פ"י כל המעציר מנגן ומכסה יצרו בשעת גאווה כלומר צעת שמתגבר עליו טומן אותו שלא יתגבר סוגרין וחומתין לרות צערו לשון מפיק כלפיק נחלים יעבורו (א"י: 1) ר' יוחנן אמר כל שאינו מפיק אתמור כלומר לא מי שאינו מכסה ומעציר אלא מגלגלו ומפיק מנגן ויואל להלחם כנגדו ולכבושו וזו הגאווה היא עת שכרמו של אדם רבי חנינא סבר לכבושו צנינה כדי להעצירו ולהפיגו טפי עדיפא ור' יוחנן אמר חיישינן שמא ישמקע צנינה וימנע מן התפלה אלא לגלותו כדי להתעסק בדרך ויואל נה עדיפא ליה להפיגו ואמר ק"ך יתפלל כפי עדיף:

בצר א"ר יודה. פירש צקונטרס דקתי אחר מקרא זה ואינו ככל הכתובים ושמא צספר בן סירא הוה ומלניו בזמנה מקומות שמציא הש"ס מקראות הכתובים צספר בן סירא דלאשכחן צהחול (צ"ק: 33) כל עוף למיניהו ישכון וכן אדם לדומה לו וכן סלסלה ותרומומין וצנדיצים מושיכן ואמרינן צירושלמי דזכרות שהוה כמות צספר בן סירא ורבינו שמואל פירש שהשיצ רבינו קלונימוס שכן דורש צירושלמי כל המינר אל יורה דכתיב שמעי נא זאת ענייה ושכורת ולא מיין והכי איתא צירושל' צריש פרק אין עומדין הנה מן הדוכן אסור להפלל מזה הטעם דכתיב שמעי נא זאת וכו' וגם רבי זריקא ורבי יוחנן צספר ר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי ואומר המינר אסור להפלל לא מסתברא אלא מן הדין קרא שמעי נא זאת ועתה מדמה צרה לשכרות וצנדיצים מציב להצדיל ולהורות כדריש צכרימות (דף י"ב: 1) ומאי טעמא אל יתפלל דהוי שכור מתוך שטרוד צלרמו וצכעסו ור"מ מפרש דמהי קרא קדיש היערוך שועך לא צצר (א"י: 10) כלומר בשעת צרה אל תערוך תפלתך כשיש טרוד וצכמה מקומות רגיל הש"ס לקצר המקרא כגון ומתן הכסף וקס לו וימיהו קצת קשה צצר אל יורה דהוה ליה למימר אל יתפלל:

א"ר אשינתיא. כמו לילי תקופת מים. פשטא דקרא מים ממנש דכתיב צכפיה דקרא והסירות ממלה מקרין ע"י צינר המים דלאשכחן גבי רפואות מי מרה כל הממלה אשר שמתי צמנרים לא אשים עליך וכתיב נמי (מלמס 3) רפאתי למים האלה: **המס**

וסוד ניתן בע' אותיות נכנס יין יצא סוד ו' א"ר חנין לא נברא יין (6) אלא לנחם אבלים ולשלם שכר לרשעים שנא' **7** תנו שכר לאובד וגו' א"ר חנין בר פפא כל שאין יין נשפך בתוך ביתו כמים אינו בכלל ברכה שנא' **8** וברך את לחמך ואת מימך מה לחם שניקה בכסף מעשר אף מים שניקה בכסף מעשר ומאי ניהו יין וקא קרי ליה מים **א** וסוד ניתן בע' אותיות נכנס יין יצא סוד ו' א"ר חנין לא נברא יין (6) אלא לנחם אבלים ולשלם שכר לרשעים שנא' **7** תנו שכר לאובד וגו' א"ר חנין בר פפא כל שאין יין נשפך בתוך ביתו כמים אינו בכלל ברכה שנא' **8** וברך את לחמך ואת מימך מה לחם שניקה בכסף מעשר אף מים שניקה בכסף מעשר ומאי ניהו יין וקא קרי ליה מים **א**

יכולני לפטור. לטעון על כל ישראל לפני הקב"ה דבר שיפטרו כולן מדינא' לע"ל לומר שכן (6) שיכורים ואין נתפסין על עוונם: **מדין הפלה.** אם דינין אותן על שלא היו מתפללין בזכוונה יכול אני לפטורן: **המפיק מנגן.** המעציר תפלת מנגן אצרהם שאינו אומרנה: **צעט גאווה.** בשעת שירכות אינו מתפלל:

סוגרין וחומתין לרות צערו. שלא יבאו עליו: שאינו מפיק איתמר. דהאי מפיק לינשא דגלווי הוא וה"ק כל שאינו מגלה תפלה בשעת שירכות כלומר שאינו מתפלל: **אפיקי מים.** גילויי הים כדכתיב ויגלו מוסדות: **מסר שינתיא לשמיעיה.** אמר לו הימתי לישן מעט וכשיגיע זמן תפלה הקלילי. ר' חנינא דלמר איעבורי צעני לית ליה דרצ ששת ואסור להפלל עד שיעור מאליו: **צצר אל יורה.** דקתי אחר המקרא (ה) ואינו בכל הכתובים ושמא צספר בן סירא הוה: **יומא דסופא.** רוח דרומית מנשבת צו (6) וחוקה: **לגוסא.** דעת גלגלה: **ציומא דאיתמא.** כשנשמעת רוח צפופית יוס אורה הוה ונוח לכל כדלמר ציצמות צפרק הערל (דף ע"ג: 33) מפני מה לא מלו ישראל צמדבר מפני שלא נשבה בהן רוח צפופית אצל ציומא דסופא אמר התם לא מהלינן ציה ולא מסוכרינן ציה: **קייב דסופא.** אפי' ציוו עבודה קלה היתה מצטלת אותי: **לא סנאי.** לא הייתי שונה כמו ששנתי: **יומי דארייני.** ימים שהוה צקצר ארייני לישן וקטייני לעסוק בתורה וצמנות: **וגיעוס עובא.** וישן הרצה: **יוף ופרע.** היה קוצע לו לשנות כך וכך פרקים ציוס והיה רגיל לעסוק ציוס ופעמים שהיה טרוד צמונומיו ציוס ופורע קביעות עמו צלילה: **אל יתפלל ג' ימים.** שאין דעמו מיושבת עליו מפני טורח הדוכן: **וגמה סס ימים שלשה.** והדר ואצנינה מכלל דעד השתא לא הוה צנינה: **דאיים ציה שיכרא.** ריח השכר משכרתו: **דאיים ציה הרסנא.** משום ריחא: **המספסה ציון.** שמשפיקין אותו על דבר ומתרה כשטוב לצו ציון: **ריח הניחות.** ואמרו לעיל (6) דריחא דומיא דמשתייא הוה וכתיב (7) ויחמר אל לבו לא חוסף וגו' דארייני: **המשייט ציון.** ששונה יין ואין דעמו מטרפת: **ניסן צצעיס אוסיות.** כך חשבונו צנימטריא: **יא סוד.** וזה הוה יא ולא יא סודו שקול הוה כסנהדרין של ע': **לגס צו שר לרשעים.** שזמין ושמחין ומקבלין עולמן צציהיס: **לאוצד.** רשע: **אינו כגלל הצרכה.** לא הגיע לסוף צרכה אמורה ואפילו הוה עסיר צצצריס **אחרים:** שניקה בכסף מעשר. שמתא ללוקח בכסף מע"ש צירושלמי. הכל יניקה בכסף מעשר מן המים ומלח צפרק צכל מערצין (לעיל דף ק"ב: 1) **אס**

הגהות הב"ח
(א) נברא לא נברא יין בעור' אלא נכנס: (ב) רש"י ד"ה יסילו וכו' ותרם שכן (שימורין) ציומ' וצ"ש ס"א שובגין: (ג) ד"ה יוםא דסופא וכו' צו בחוקה: (ד) ר"ה ריח הניחות ואמרו לעיל. ריח הוה מה שפי' דריח השכר משכרתו:

גליון הש"ס
תוס' ד"ה בצר. ובגמרי דף תרשיב. וכן תמונת ד"ק קי ע"ב דהה דף טו ע"ב מלש צ"ר פ"ח:

רבינו חננאל

מיום שחרב בית המקדש כתוב שפני נא [מתן] ענייה ושכורה ולא מתן. מבאן אמר [ראבינן] יכול אני לפטור את העולם מיום שחרב בית המקדש מדין תפלה. דקיימין לן שכוך אל יתפלל, והא הניא שכור מקוה מקח וממכרו ממשכר עבירה בעייה שבה עבירה ממייתין אותו מלקוח מלקוח אותו, כללו של דבר, הירוח פסיקה לכל דברין, אלא שפטור מן התפלה. והני מילי שלא הגיע לשכרותו של לוח, אבל הגיע לשכרותו של לוח פטור מכלום. אמר רבי חנינא כל המפיק מנגן בשעת גאווה, פ"י כל המעציר מנגן ומכסה יצרו בשעת גאווה, כלומר בעת שמתגבר עליו טומן אותו לשון מפיק כלפיק נחלים יעבורו. ר' יוחנן אמר כל שאינו מפיק אתמור כלומר לא מי שאינו מכסה ומעציר אלא מגלגלו ומפיק מנגן ויואל להלחם כנגדו ולכבושו וזו הגאווה היא עת שכרמו של אדם רבי חנינא סבר לכבושו צנינה כדי להעצירו ולהפיגו טפי עדיפא ור' יוחנן אמר חיישינן שמא ישמקע צנינה וימנע מן התפלה אלא לגלותו כדי להתעסק בדרך ויואל נה עדיפא ליה להפיגו ואמר ק"ך יתפלל כפי עדיף:

מיום שחרב בית המקדש כתוב שפני נא [מתן] ענייה ושכורה ולא מתן. מבאן אמר [ראבינן] יכול אני לפטור את העולם מיום שחרב בית המקדש מדין תפלה. דקיימין לן שכוך אל יתפלל, והא הניא שכור מקוה מקח וממכרו ממשכר עבירה בעייה שבה עבירה ממייתין אותו מלקוח מלקוח אותו, כללו של דבר, הירוח פסיקה לכל דברין, אלא שפטור מן התפלה. והני מילי שלא הגיע לשכרותו של לוח, אבל הגיע לשכרותו של לוח פטור מכלום. אמר רבי חנינא כל המפיק מנגן בשעת גאווה, פ"י כל המעציר מנגן ומכסה יצרו בשעת גאווה, כלומר בעת שמתגבר עליו טומן אותו לשון מפיק כלפיק נחלים יעבורו. ר' יוחנן אמר כל שאינו מפיק אתמור כלומר לא מי שאינו מכסה ומעציר אלא מגלגלו ומפיק מנגן ויואל להלחם כנגדו ולכבושו וזו הגאווה היא עת שכרמו של אדם רבי חנינא סבר לכבושו צנינה כדי להעצירו ולהפיגו טפי עדיפא ור' יוחנן אמר חיישינן שמא ישמקע צנינה וימנע מן התפלה אלא לגלותו כדי להתעסק בדרך ויואל נה עדיפא ליה להפיגו ואמר ק"ך יתפלל כפי עדיף: